Verbele copulative şi structurile lor

ŞTEFAN GĂITĂNARU
Facultatea de Litere
Universitatea din Piteşti

0. Există, referitor la verbele copulative şi la structurile pe care le angajează, o discontinuitate între studiile teoretice şi cele aplicative, deseori conştientizată: „Având în vedere caracterul preponderent didactic al cărții de față (…) nu prezentăm aici şi un alt punct de vedere (…) potrivit căruia toate verbele la un mod personal sunt…predicative, având toate semnele predicativității verbale”[1] ; „Totuşi, din motive didactice, vom analiza acest tip de predicat, conform modelelor tradiționale”[2].

Trebuie găsită acea zonă de continuitate care să concilieze abordările respective. Pentru aceasta, studiul de față pune în aceeaşi zonă de interes afirmarea valorii predicative solitare a verbelor copulative, descrierea lor contextuală şi semantică şi sistemul structurilor în care sunt angrenate.

1. Pentru a demonstra valoarea predicativă diferențiată a verbelor copulative pot fi invocate argumentele studiilor anterioare[3].

Aceste argumente nu se pot dispensa de o descriere naivă a predicației. Aceasta presupune trecerea de informații din planul realității în planul mental al cunoaşterii în procesul de comunicare. Este în esență o relație *aliquid pro aliquo*.

Elementele ce structurează predicația sunt două: segmentul din realitate caracterizat prin situarea în timp şi subiectul care face transferul. Subiectul este o persoană şi persoanele sunt diferite. De aceea, în sfera lui apar opozițiile de persoană. Raportul dintre subiect şi realitate nu presupune un mimetism, ci o modalitate de reflectare / evaluare a ei. Conceptele cheie în acest proces sunt: temporalitate, modalitate, opoziții de persoană.

Acea parte de vorbire care se caracterizează prin temporalitate, prin modalitate şi care poate prelua opozițiile de persoană este predicat. Aceasta este verbul, orice verb, când se află la un mod ce prezintă opoziții de timp şi de persoană.

Verbele copulative, fără să fie exclusă o discuție despre (a)semantismul lor, exprimă singure predicatul, întrucât îndeplinesc cele trei condiții fundamentale ale predicației.

Predicația gramaticală trebuie delimitată de cea logică (atribuirea unor însuşiri obiectelor), indistincția ducând în ultimă instanță la postularea subordonării predicatului de către subiect[4]; zona de interferență nu presupune totuşi indiviziunea predicatului nominal[5].

2. Descrierea contextuală (cu implicații semantice şi sintactice) a constituit obiectul a numeroase studii. Astfel, s-a considerat definitoriu contextul adjectival[6], posibilitatea de a guverna două nominative într-o structură primară[7]; incompatibilitatea cu formative adverbiale de tipul *agale, alene*… şi selecția exclusivă a formativelor superlative de tipul *foarte, extra-... -issim*[8]; caracterul discriminatoriu al Circ.loc.[9]; s-a recurs, de asemenea, la subcategorizarea verbului în funcție de trăsătura categorială *+Atributiv*[10].

Argumentele acestor teorii nu se pot dispensa de o descriere semantică naivă a verbelor copulative.

BDD-V3904 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:35 UTC)

Dacă se ia ca exemplu într-o analiză componențială formativul *bărbat,* semele *animat, uman, adult, masculin*… exprimă însuşiri ale numelui respectiv. Relația dintre formativ şi oricare dintre mărcile sale semantice se stabileşte prin verbul *a fi*. De altfel, acesta pare să fie rolul primordial al verbului *a fi*: atribuirea înspre nume a fiecăreia dintre însuşirile care-l compun, indiferent de plasarea acesteia în lecțiunea respectivă.

Sememul însă nu se compune din mărci exclusive: unele dintre ele se regăsesc în structura altor sememe. De aici posibilitatea ca verbul *a fi* să atribuie unui nume şi mărci care caracterizează alte nume, respectîndu-se, într-un registru stilistic neutru, restricțiile selective.

Verbul copulativ poate atribui însă nu numai o însuşire, ci şi un complex de însuşiri (ce compun alt semem). În acest caz nu mai avem a face cu o determinare, ci cu o echivalare semantică (*Hărnicia înseamnă muncă*). Funcționalitatea verbelor copulative este de a pune în relație însuşirile cu formativul, fără a constitui ele însele mărci semantice.

Mai trebuie relevat faptul că ele sunt orientate spre subiectul căruia i se face atribuirea, presupunînd întotdeauna – anumite expresii de tipul *e bine* comportă o discuție aparte – un subiect. Nu sunt orientate spre obiect, ceea ce se vede din intranzitivitatea lor. Îşi justifică prezența numai când realizează această atribuire. De aceea, trunchierea enunțului, prin anularea însuşirii, anulează enunțul însuşi. Astfel, ele se aseamănă cu prepozițiile[11].

Toate aceste proprietăți ale verbelor copulative pot fi formulate în trei cerințe:

a. Impun o complinire atributivă (ele nu există decât spre a face o determinare sau o echivalare semantică). Aceasta se probează prin insuficiența enunțului finalizat după verb;

b. Nu pot avea pasiv (nu pot transforma N_2 în subiect şi N_1 în obiect). Aceasta înseamnă că sunt intranzitive. Transformarea de pasivizare funcționează ca probă, dată fiind ambiguitatea cazuală (N, Ac.);

c. Nu adaugă prin ele însele mărci semantice, ceea ce înseamnă că se află întotdeauna într-o structură primară. Problema este a auxiliarelor lexico-sintactice, cele care nu sunt complet asemantice. Ele nu introduc mărci semantice în plus, ci nişte nuanțe aspectuale[12]. Într-un enunț ca *El vine inginer* predicația are două componente (*este* + *vine*), în timp ce în enunțul *El devine inginer* avem *nu este* + *va fi* sau, în *El rămâne inginer (a fost* + *este*); în *El pare inginer (este?*).

Se vede că relațiile semantice intermediate de verbele copulative sunt determinarea (verbul tipic este *a fi*) şi echivalența semantică (verbul tipic este *a însemna*). Grație relațiilor ternare[13] sau condiționate[14] angajate, funcțiile sintactice, pe care gramaticile clasice le-au denumit *nume predicativ* şi *element predicativ suplimentar*, au fost considerate deseori împreună: fie ca denumire (*predicativ*), fie ca desemnând o realitate sintactică de aceeaşi natură: *atributiv*[15], *adjunct verbal primar / derivat*[16].

Dacă se ține cont că debutul istoriei derivative a atributului e reprezentat în descrierile studiilor transformaționale de numele predicativ (transformarea de suprimare a copulei)[17], înseamnă că şi atributul trebuie inclus în sfera structurilor sintactice ale verbelor copulative.

Rezultă că avem trei tipuri funcționale:

a. Atributul direct, prin care determinarea numelui se face fără intermedieri. Din sfera acestuia trebuie recuperate enunțurile cu atribute izolate circumstanțiale. S-a făcut demonstrația că acestea reprezintă funcții sintactice cu dublă subordonare, de tipul elementului predicativ suplimentar[18]. În teoria ultimă, cele aflate în apropierea numelui

BDD-V3904 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:35 UTC)

au fost considerate atribute circumstanțiale, iar cele din vecinătatea verbului – complemente predicative[19]. Natura lor fiind aceeaşi, poziționarea este cea care le separă.

b. Atributul indirect, adică acela mediat de verbele copulative. Multe studii au sugerat apropierea dintre numele predicativ şi atribut: „numele predicativ determină în conținut la fel ca atributul (calificare şi identificare) şi se exprimă prin părți de vorbire prin care în mod obişnuit se exprimă şi atributul (…) Mijlocul de subordonare al celor două funcții este, de asemenea, comun. Se poate afirma că numele predicativ ca realizare - clase de cuvinte prin care se exprimă şi mijloace de realizare a subordonării – se suprapune atributului (…) chiar şi definițiile celor două funcții sunt foarte asemănătoare…[20]; „numele predicativ răspunde tuturor condițiilor sintactice care definesc un atribut"[21].

c. Atributul circumstanțial desemnează ceea ce s-a numit atributivul „transformat", delimitat fiind de atributivul primar sau de bază[22]. Unele studii[23] au utilizat denumirea *atribut circumstanțial/completiv* sub care au descris atât atributele izolate circumstanțiale, cât şi elementul predicativ suplimentar.

4. Riscul acestei teorii este tentația simetriei cu complementul.

NOTE:

---

[1] Neamțu, 1999, p. 231.
[2] Felecan, 2002, p. 74.
[3] Draşoveanu, 1958, p. 175 – 182 sau 1997, p. 200; Guțu Romalo, 1973, p. 133; Pană Dindelegan, 1974, p. 133 şi 1999, p. 73; Neamțu, 1986, p. 67; Diaconescu, 1992, p. 67 sau 1995, p. 81.
[4] Draşoveanu, Neamțu, *op.cit.*.
[5] Pană Dindelegan, 1994, p. 136 şi 1997, p. 177.
[6] L. Ionescu, 1967, p. 415.
[7] Guțu Romalo, 1967, p. 300.
[8] Vasiliu, Golopenția Eretescu, 1969, p. 117, 118.
[9] Grădinaru, 1974, p. 139.
[10] Pană Dindelegan, 1974, p.148.
[11] Stati, 1972, p. 51.
[12] Grădinaru, 1974, p. 128.
[13] Pană Dindelegan, 1974, p. 133.
[14] Neamțu, 1986, p. 89.
[15] Cf. nota 5.
[16] Cf. nota 14.
[17] Vasiliu, 1965, p. 117.
18 Avram, 1956, p 158; Irimia, 1997, p. 483, 486.
[19] Irimia, *Ibidem*.
[20] Neamțu, 1986, p. 88.
[21] Felecan, 2002, p.73.
[22] Pană Dindelegan, 1999, p. 108.
[23] Dimitriu, 2002, p. 1489.

Bibliografie:

AVRAM, 1956 – Avram, M., *Despre corespondența dintre propozițiile subordonate şi părțile de propoziție*, în *SG*, I.

BDD-V3904 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:35 UTC)

DIACONESCU, 1992 – Diaconescu, I., *Sintaxa limbii române, I, Unităţile sintactice*, Bucureşti, Editura Universităţii.
DIACONESCU, 1995 - Diaconescu, I., *Sintaxa limbii române*, Bucureşti, Editura Enciclopedică.
DIMITRIU, 2002 – Dimitriu, C., *Tratat de gramatică a limbii române. Sintaxa*, Iaşi, Institutul European.
DRAŞOVEANU, 1958 – Draşoveanu, D., D., *Despre natura raportului dintre subiect şi predicat*, în *CL*, III.
DRAŞOVEANU, 1997 – Draşoveanu, D., D., *Teze şi antiteze în sintaxa limbii române*, Cluj Napoca, Editura Clusium.
FELECAN, 2002 – Felecan, N., *Sintaxa limbii române. Teorie. Sistem. Construcţie*, Cluj Napoca, Editura Dacia.
GRĂDINARU, 1974 – Grădinaru, Al., *Încercare de delimitare contextuală a verbelor copulative în limba română*, în *PLG*, VI.
GUŢU ROMALO, 1967 – Guţu Romalo, V., *În pr*oblema *clasificării verbelor (Încercare de clasificare sintagmatică* în *ELS*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică.
GUŢU ROMALO, 1973 – Guţu Romalo, V., *Sintaxa limbii române. Probleme şi interpretări*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.
IONESCU, 1967 – Ionescu, L., *Generarea contrucţiilor cu subiect nedeterminat*, în *SCL*, 1967, nr. 4.
IRIMIA, 1997 – Irimia, D., *Gramatica limbii române*, Iaşi, Editura Polirom.
NEAMŢU, 1986 – Neamţu, G.,G., *Predicatul în limba română*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.
NEAMŢU, 1999 – Neamţu, G.,G., *Teoria şi practica analizei gramaticale*, Cluj Napoca, Editura Excelsior.
PANĂ DINDELEGAN, 1974 – Pană Dindelegan, G., *Sintaxa transformaţională a grupului verbal în limba română*, Bucureşti, Editura Academiei.
PANĂ DINDELEGAN, 1994 – Pană Dindelegan, G., *Teorie şi analiză gramaticală*, Bucureşti, Editura Coresi.
PANĂ DINDELEGAN, 1999 – Pană Dindelegan, G., *Sintaxa grupului verbal*, Braşov, Editura Aula.
STATI, 1972 – Stati, S., *Elemente de analiză sintactică*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.
VASILIU, GOLOPENŢIA ERETESCU, 1969 – Vasiliu, Em., Golopenţia Eretescu, S., *Sintaxa transformaţională a limbii române*, Bucureşti, Editura Academiei.
VASILIU, 1965 – Vasiliu, L., *Generarea determinanţilor nominali prepoziţionali*, în *SCL*, 1965, nr. 1.

LES VERBES COPULATIFS ET LEURS STRUCTURES SYNTAXIQUES
(Résumé)

Cette étude sur les verbes copulatifs reprend les arguments des controverses que cette sous-classe a générées dans la linguistique roumaine: leur statut morphologique, la délimitation de l`inventaire et les structures syntaxiques qu`ils engendrent. Ensuite, on démontre leur prédicativité, les structures syntaxiques étant organisées sous la dominance de l`attribut (son correspondant français – le complement du nom) direct, indirect et circonstanciel, leur intervention dans la détermination des fonctions syntaxiques.

BDD-V3904 © 2003 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:35 UTC)